

A feltűnő gubacsban a rózsagubacsdaérsz lárvái fejlődnek

A rózsza állati kártevői

ELŐZŐ SZÁMUNKBAN A RÓZSA BETEGSÉGEIT ISMERTETTÜK, MOST A SOK ÁLLATI KÁRTEVŐJÉT MUTATJUK BE. LEGTÖBBJÜK SZÁMOS MÁS NÖVÉNYEN IS MEGÉL, DE VAN KIMONDOTTAN A RÓZSÁN SZAPORODÓ ROVAR IS. CSAK LEVÉLDARAZSAKBÓL NÉGY FAJ KÁROSÍTJA A RÓZSÁKAT: A RÖVIDCSÁPÚ, A BUNKÓSCSÁPÚ, A FEHÉRÖVES ÉS A HAJTÁSCSÚCS-PUSZTÍTÓ LEVÉLDARÁZS. EZENKÍVÜL A LEVÉLTETVEK, A TAKÁCSATKÁK, A SZABÓMÉHEK, A GUBACSDARAZSAK IS KEDVELIK A RÓZSÁT.

DR. MIKULÁS JÓZSEF

Fehéröves levéldarázs

A fehéröves levéldarázs (*Emphytus cinctus*) kikelő kis álhernyói először csak a levél fonákán hámozgatnak, majd lukakat rágnak a levéllemezbe. Később a vastagabb erek kivételével az egész levelet elfogyasztják, de a virágot sem vetik meg.

Éveként két nemzedéke van, az első imágók április végén, május elején kezdenek rajzani.

A nőtény a levél fonákán a bőrszövet alá süllyeszti tojásait. Gubóban, lárvá állapotban telet a lehullott lomb között. Hernyója gyakran együtt károsít a hozzá hasonló sötétszárnyú varródarázs lárváival. A hernyók rágása következtében beálló lombvesztés károsan érinti a virághozamot is.

Amennyiben a levéltetvek ellen védekezünk, akkor ez a kártevő nem tud annyira felszaporodni, hogy külön kezelést kelljen alkalmazni.

Fehéröves levéldarázs hernyója virágon

Varródarazsak

A rövidcsápú levéldarazsak közül a rózsának két varródarázs károsítója van, a sötétszárnyú, és a sárga varródarázs.

A sárga varródarázs (*Arge rosae*) tojásrakása következtében a rózsahajtások meggömbülnek, ugyanis a tojásrakás helyét a varrógép öltéseire emlékeztető szúrásnyomok jelzik a hajtáson. Ezekből a hosszú sorokban elhelyezkedő szúrásnyomokból származik e rózsakártevő magyar neve. A hajtások leveleit karéjosan rágják a 2 cm hosszú, 9 pár lábbal rendelkező hernyók. Rendszerint többesével, S alakban tartott testtel találhatóak a levélszéleken, így nagyon feltűnő a megjelenésük. Fejük fekete, csak az utolsó vedléssel változik bar-

A sárga varródarázs hernyói egymás mellett rágják a levél szélét

nává. A test világoszöld színű, fekete szemölcsökkel tarkított. A kifejlett károsító 7-10 mm hosszú. Feje, csánya és a tor nagyrészt fekete színű. Évenként két nemzedéke van. A darazsak rajzása májustól nyár végéig megszakítás nélkül tart, de a legnagyobb létszámban júniusban rajzanak. A nőstény tojásrakás közben általában az alkonyati órákban figyelhető meg. A tojásból 8-10 nap múlva kelnek ki a lárvák, és a két nemzedék egymásba olvadása következtében körülbelül május végétől késő őszig található meg a leveleken. Gyakran együtt károsítanak a nagyon hasonló sötétszárnyú varródarázs lárváival. A hernyók rágása miatt beálló lombvesztéség károsan érinti a virághozamot.

A hernyók elpusztítására a rágó kártevők elleni készítmények alkalmasak. A virághozamot ért károsodást ez a permetezés csak a következő nemzedékkel kapcsolatban mérsékli. A róza levéltetvei elleni rendszeres kezelés ezt a kártevőt is elpusztítja. Jó hír, hogy van természetes ellensége, egy fürkészdarázs.

Gubacsdarázs

A róza közismertebb károsítói közül a közönséges rózsagubacsdarázs (*Diplolepis rosae*) jellegzetes tüneteit sok rózsakedvelő ismeri. Az talán kevésbé köztudott, hogy ennek a kártevőnek is megvan a maga természetes ellensége: a rózsagubacsdarázs-parazita, amely komoly segítőtársunk az ellene való védekezésben. A 2-4 cm-es, hosszú sallangokkal borított gubacsban több kamra található, és azokban egy-egy láva fejlődik. Emiatt a védekezés is egyszerű: vágjuk le a gubacsokat, mielőtt kirajzanak a gubacsdarazsak.

Gyapottok-bagolypille

A gyapottok-bagolypille (*Helicoverpa armigera*) lárváinak fő tápnövénye Oroszország meleg éghajlatú ázsiai területein a monokultúrában termesztett gyapot volt (innen származik a magyar

Kifejlett gyapottok bagolypille

neve is). E sok tápnövényű faj a rózsát sem veti meg, 4 cm-esre is megnövő hernyója fénykerülő, igyekszik védett helyen táplálkozni.

A lepke nem különösen látványos, színezete okkersárgától sötét szürkésbarnáig változhat. A körülbelül 4 cm-es lepkének meleg nyarakon hazánkban is több nemzedéke fejlődik ki.

A gyapottok-bagolypille elleni védekezés sikere egyebek mellett a rajzásmegfigyelésen alapszik. Varsás feromoncsapdával (VARL) pontosan nyomon követhetjük rajzását. A védekezés a rajzáscsúcsot követően 2-3 napon belül a leghatékonyabb. Ekkor rovarölő szerrel el tudjuk pusztítani.

Rózsabimbó-tollasmoly

A rózsabimbó-tollasmoly (*Cnaemidophorus rhododactyla*) hazánkban régóta megtalálható. Van olyan szakirodalom, ahol rózsabogyó-tollasmoly-nak nevezik ezt a károsítót, ami azért megtévesztő, mert lárvái nem a bogyót, hanem a bimbót támadják meg. A tollasmolyfélék családjába tartozó rózsabimbó-tollasmoly Európa majdnem minden országában előfordul. Narancsbarna szárnyait sötétebb barna és fehér minták díszítik. Szárnyának fesztávolsága 18–26 mm. Első szárnya két, a hátsó három részből áll. Csápjain fehér és barna gyűrű található.

A lárvák különböző rózsafajokkal táplálkoznak (gyepűrózsa, jajoróza, csipkeróza), de a természetes rózsát is károsítják. Ősszel kelnek ki a tojás-

ból, először fiatal levelekkel táplálkoznak, később pedig a virágbimbókkal és a virágokkal. A kifejlett lárvák még az évben bebábozódnak. Amelyek nem fejlődtek ki, azok a száron áttelelnek, és május-júniusban folytatják fejlődésüket, bábkamrájuk selyemfonálból készül. Napközben a lepkét nehéz

A rózsabimbó-tollasmoly lárvája berág a bimbóba

felriasztani. Többnyire a talaj közelében, a gyomok között pihen. Évenként egy nemzedéke fejlődik, júniustól augusztusig rajzik. A lepke éjszaka aktív, fényre repül.

A hernyók elleni védekező szerek nagy valószínűséggel hatékonyak lehetnek.

Rózsa-levéltetű

A rózsá-levéltetűnek (*Macrosiphum rosae*) az áttelelt tojásokból kikelő lárvái már kora tavasszal

Különböző fejlettségű levéltetvek a rózsabimbón

megkezdik táplálkozásukat a növény fiatal levelein, hajtásain és a bimbókon. Az erős fertőzés torzuláshoz és hajtásgörbüléshez vezet. Tömeges fellépésük meleg, száraz időjárás esetén várható, főleg április-májusban. A vízhiány csábítja a levéltetveket a rózsára, mivel a lágy növényi részek könnyen megszúrhatók. A potrohcsővükön keresztül kiválasztott ragadós, cukorban gazdag

A levéltetvek elleni rendszeres védekezés más kártevőket is távol tart

nedv jó táptalaj a korompenész gombának, amely a növény díszítőértékét jelentősen csökkenti. A hangyák is nagyon kedvelik a cukros ragadós anyagot.

A kémiai védekezést már a levéltetvek betelepülése előtt, kora tavasszal célszerű elkezdni hosszútartamhatású növényvédő szerrel, ami a növény szövetébe felszívódva garantálja a védelmet.

Rózsagubacsszúnyog

Bár a gubacsszúnyogokból hazánkban több mint 250 faj ismeretes, a kertészeti növényeket 70 faj „látogatja”, és bár a rózsagubacsszúnyog (*Wachtliella rosarum*) nem tartozik a rózsá jelentősebb kártevői közé, de mégis érdemes rá figyelni.

A rózsalevél gubacsok általában a felső zsenge hajtásokon található leveleken vannak. A rózsalevél-gubacsszúnyog az általa hüvelyszerűen kialakított levélbe helyezi el tojásait, gyakran több levélkébe is.

Rózsagubacsszúnyog kártétele

Az összehajtott levelek egy darabig zöldek maradnak, később gyakran vörösesbarnára színeződnek, így feltűnőbbé válnak, majd lehullanak. A gubacs hasformájú levélrészében akár 50 darab, körülbelül 2 mm hosszú, kezdetben fehér, később narancsszínű látatlan lárva található. A kikelő lárvák a gubacs védelme alatt a levélből táplálkoznak, fejlődnek. Augusztus-szeptemberben kirágják magukat a hüvelyből és a földre hullanak, majd bebábozódnak az avarban. A következő év késő tavaszán kelnek ki a kb. 1,5 milliméter nagyságú gubacsszúnyogok, amelyek pirosasbarna színűek, hátsó részükön kereszt alakban fekete csík van. A nőtény a tojásokat a főérbe helyezi el a levél színén vagy fonákán. Évenként csak egy nemzedéke fejlődik. A rózsagubacsszúnyog nemcsak termesztett rózsán fordul elő, hanem a vadrózsán is. Kártétele általában nem jelentős, a megtámadott leveleket le kell szedni, és meg kell semmisíteni.

Szabóméh

A szabóméhnek (*Megachile spp.*) a rózsá nem tápnövénye, mert a kiszabott levélrészeket nem tápláléknak, hanem csak építőanyagként, a fészkek

Bundásbogár

készítésére használja. A levelek szélén szabály-szerűen kikanyarított részek hiányoznak, ezek a tünetek a rózsán kívül a vadszőlőn, orgonán, fa-gyalon és más növényeken is előfordulnak. A méh kb. egy cm nagyságú, tora sárgásbarna, lábfeje fekete. Májusban kel ki és levéldarabokból építi meg a fészket utódai számára. A fészkek általában építmények védett zugaiban található, akár az ablakpárkány alatt is. A tojásokból kikelt lárvák ott telelnek. Kártétele jelentéktelen, viszont beporzó tevékenységével hasznos is.

A bundásbogár (*Epicometis hirta*) soktápnö-vényű faj. Virágokon táplálkozik, a bibét és a porzót kirágva megakadályozza a terméskötő-dést. Kártétele olykor tömeges, akkor a legje-lentősebb, ha száraz, meleg, napos az időjárás. Évente egy nemzedéke van. A talajban kifejllett bogárként telel.

A bogarak összeszedésével tudunk ellene védekezni.

A rózsza kártevői ellen használható rovarölő szerek

Szer neve, hatóanyaga	Károsító	Dózis, ml vagy g 10 liter vízhez	Forgalmazási kategória
Bio Plantella Flora permet (természetes piretrum)	levéltetvek, liszteske, molytetű	használatra kész szóróflakonban	III.
Cyperkill Max (karboxilát sztirol 1,3-butadién)	szívó és rágó kártevők	0,3-1,5 ml	II.
Decis (deltametrin)	molykártevők, levéltetvek, lombrágó hernyók	1,5-3,5 ml	III.
Dimilin 25 WP (diflubenzuron)	lombrágó hernyók	10 g	II.
DiPel DF (Bacillus thuringiensis Kurstakii)	lombrágó hernyók, gyapottok bagolylepke	7,5-10 g	III.
Mospilan 20 SG (acetamidrid)	szívó és rágó kártevők	0,6-5 g	III.
Scatto (deltametrin)	hernyókártevők, levéltetvek, mezei poloska, gubacszúnyogok	8 ml	II.
Steward 30 DF (indoxakarb)	bagolylepkék, gyapottok bagolylepke, lombrágó hernyók, sodrómolyok	1,7 g	II.
Sumi Alfa 5 EC (eszfenvalerát)	bagolylepkék, levéltetvek, lombrágó hernyók	5 ml	II.
Teppeki 50 WP (flonikamid)	levéltetvek	1,6 ml	III.